

Vi passar ihop!

Vem ska en nattvaken fladdermus leka med när alla andra sover? Vad händer när en stor råtta plötsligt tar över ens hem? Hur går det när den förträfflige herr Glad får en ny granne – som alltid är sur som en citron? Följ med på en sagostund på bio och få reda på svaren!

Vi passar ihop är tre berättelser om vänskap – fulla av söta djur, starka känslor, soliga möten, sura typer, smarta lösningar och stora skratt!

Rek från förskola till åk 2

INTRODUKTION

I tre charmiga filmer om vänskap upptäcker vi att olika ibland passar perfekt ihop. Att saker kan vara helt tvärtom och rätt samtidigt. Och att även språket är fullt av ord som kan passa ihop på olika sätt.

I handledningsmaterialet tittar vi på dag och natt, dygnet, klockan och årstiderna. Nattaktiva djur,, stjärnbilder och planeternas rörelser samsas med motstridiga känslor och tankar kring bra och dålig ensamhet.

Vi funderar också kring ordning och reda, uppochner och bakochfram. Vi undersöker motsatsord som glad och arg, söt och sur, ensam och tillsammans, sammansatta ord, ord med flera betydelser och ord som rimmar.

Handledningen innehåller både tips på samtalsingångar, frågor och aktiviteter.

HANDLING

Nattkompis

En fladdermus sover hängandes uppochner hela dagen. Men Fladdermusen störs av ljuden från bondgården. När natten kommer sover alla andra djur – men då vill Fladdermusen vars dygn är bakochfram leka! Men med vem, alla andra sover ju? Inte riktigt alla visar det sig; en ensam mal kommer flygandes och tillsammans kan de nya vännerna busa på natthimlen.

På mattan utanför min dörr

Den lilla farbrorn får oväntat besök av en framfusig råtta som plötsligt står på mattan utanför hans dörr. I rimsagan hinner han knappt öppna innan den ovälkomna gästen har klivit in i huset och gjort sig hemmastadd. Råttan tar hans bästa fåtölj, hans tofflor, hans mat och badvattnet som han hällt upp. Hon ställer till det i köket och hon står i vägen framför spegeln och inte ens sin egen säng får han ha ifred. Tillslut får den lilla farbrorn nog. Råttan flyttar. Och farbrorns hus blir tomt. Lite för tomt. Den lilla farbrorn upptäcker oväntat att han saknar Råttan och att det kanske trots omaket var trevligare att ha en vän än att ha det tyst. Som tur är dröjer det inte länge förrän hon står på mattan utanför hans dörr igen. Och den här gången så är hon så välkommen!

Den förträfflige herr Glad

Herr Glad vill göra alla i hans närhet glada. Han är världsbäst på det. Men när natten kommer, känner han sig ensam och ligger och tittar upp mot den stora stjärnhimlen.

Så en dag flyttar fröken Citron in i huset på våningen under. Hon är inte glad. Hon är sur …som en citron. Men herr Glad är lika glad för det, för kanske kan de bli vänner?

Herr Glad tycker om att äta bakelse till frukost, mata ankor, fånga snöflingor i munnen, gå på ispölar som kraschar, att känna med fingret på skrovliga saker och se hur saker långsamt smälter. Han är glad, snäll och hjälpsam mot alla. Även mot fröken Citron, som är så sur. Men det är sån hon är. Och herr Glad har aldrig sett ett så fluffigt hår som hennes och tycker att hennes födelsemärke ser precis ut som en stjärna.

Herr Glad besöker gärna konditoriet där konditorn är lika bra på att sjunga som på att baka. Konditorn sjunger passionerat om kärlek och han har ett alldeles särskilt recept som ingen kan motstå. Inte ens någon som är sur som en citron…

Koppling till läroplanen, Lgr22
Exempel på relevans i grundskolan. Filmen rekommenderas för förskola till åk 2.

SVENSKA, åk 1-3
Tala, lyssna och samtala
• Strukturerade samtal. Att berätta om vardagliga händelser samt att uttrycka känslor, kunskaper och åsikter. Att lyssna, ställa frågor och ge kommentarer.
• Att lyssna aktivt och återberätta viktiga delar av ett innehåll.
• Att ge och ta emot muntliga instruktioner.
• Muntliga presentationer och muntligt berättande. Föremål, bilder, digitala medier och verktyg samt andra hjälpmedel som kan stödja presentationer.
Texter
• Skönlitteratur för barn från olika tider och skilda delar av världen. Sånger, muntligt berättande, bilderböcker, kapitelböcker, lyrik, dramatik, sagor och myter. Texter som belyser människors upplevelser och erfarenheter.
• Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll. Hur en berättande text kan organiseras med inledning, händelseförlopp och avslutning samt personbeskrivningar.
• Några skönlitterärt betydelsefulla barnboksförfattare och illustratörer.
• Texter som kombinerar ord och bild samt texter i digitala miljöer för barn.
Språkbruk
• Ord och begrepp för att på ett varierat sätt uttrycka känslor, kunskaper och åsikter.
• Hur ord och yttranden uppfattas av omgivningen beroende på kroppsspråk, tonfall och ords nyanser. Språkbruk samt möjligheter och risker vid egen kommunikation i digitala medier.

SAMHÄLLSORIENTERANDE ÄMNEN, åk 1-3
Att undersöka verkligheten
• Jordgloben, analoga och digitala kartor samt storleksrelationer och väderstreck.

NATURORIENTERANDE ÄMNEN, åk 1-3
Året runt i naturen
• Årstidsväxlingar i naturen. Några djurs och växters livscykler och anpassningar till olika livsmiljöer och årstider.
Kropp och hälsa
• Betydelsen av kost, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra.
Kraft och rörelse
• Solsystemets himlakroppar och deras rörelser. Människan i rymden.

BILD, åk 1-3
Bildframställning
• Framställning av berättande bilder, till exempel sagobilder och illustrationer till berättelser.
• Teckning, måleri, modellering och konstruktion.
Tekniker, verktyg och material
• Några verktyg och material för teckning, måleri, modellering och konstruktioner samt för fotografering och annat digitalt arbete med bilder.

DAG OCH NATT

Många – men inte alla – sover på natten, när det är mörkt ute och stjärnorna glittrar på himlen. Sen är de vakna på dagen. Jobbar, leker, går ut med hunden, åker skridskor och handlar på bageri. På dagen finns det mycket man kan göra.

Fladdermusen sover inte på natten. Tvärtom! På natten vill fladdermusen leka. Man säger att fladdermusen är nattaktiv.

• Var det någon annan i någon av berättelserna som var vaken på natten? Varför, i så fall?

• Vad kan det tänkas finnas för fler anledningar att någon är vaken på natten?

• Kan man gå till jobbet på natten? Vad för jobb skulle det kunna vara?

• Sover du på natten?

På natten är himlen mörk. Vi människor ser inte lika bra i mörkret. Men stjärnorna syns desto bättre. Nattkompisarna, Fladdermusen och Malen, dansade framför stjärnorna och herr Glad studerade stjärnbilderna.

• Stjärnorna försvinner inte på dagen, men då ser vi dem inte för att himlen är så ljus. Fast en stjärna ser vi väldigt väl, om inte molnen skymmer den! Vet du vilken?

• Några av stjänbilderna som herr Glad tittar på är Draken, Giraffen och Lilla hunden. Ta reda på hur de ser ut! Kan man se varför de heter som de gör?

Anledningen till att det är mörkt på natten är för att jorden inte står stilla, utan snurrar runt sin egen axel. Ta fram en jordglob och rikta en lampa mot den från ena sidan. Snurra långsamt på jordgloben så ser ni hur ljusets förflyttas över jorden.

• Kan ni lista ut hur lång tid det tar för jorden att snurra ett helt varv runt sin egen axel?

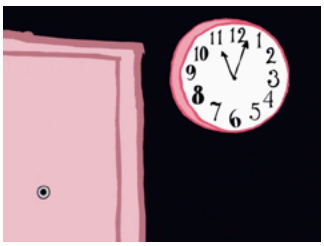
• När vi har dag är det natt på andra sidan jorden. Hitta var vi befinner oss på jorden! Var hamnar vi om vi tittar på precis andra sidan?

I berättelsen om herr Glad och fröken Citron går dagarna i kalendern. Måndag, tisdag, onsdag…

• Kan du veckans alla dagar? Har du någon dag du gillar särskilt mycket? Varför då, i så fall?

KLOCKAN

En dag och en natt tillsammans bildar ett dygn. Ett dygn består av 24 timmar. Det är så lång tid som det tar för jorden att snurra ett varv runt sin egen axel.

Om man tittar på en klocka med visare så har den 12 siffror. Den korta tjocka visaren är timvisaren. Den pekar på vilken timme det är. Dygnets första timme är 1 på natten. Då sover de flesta. Sen flyttar timvisaren vidare, en timme i taget. Varje dygn passerar timvisaren alla timslag två gånger; första gången den är på 1 är det på natten, andra gången är det 1 mitt på dagen.

• Vet du hur dags solen går upp, ungefär?

• Vet du hur dags du går upp, ungefär?

Herr Glad gick upp på morgonen, gjorde lite morgongymnastik och åt god frukost. På stan hälsade han glatt, förstås, ”God morgon!”.

• Hur ser en vanlig morgon ut för dig?

Trots att herr Glad hjälper fröken Citron verkar hon fortfarande ganska sur, för det är sån hon är. Men hon saknar herr Glad den dag han inte kommer. Klockan 10 på morgonen hade hon redan väntat länge. Sen blev klockan 11. Och 12. Och 1. …Klockan 7 på kvällen städade fröken Citron sitt skoskåp för elfte (!) gången, så tråkigt hade hon.

Klockan 8 på kvällen kom herr Glad med de oemotståndliga bakelserna. Det var ganska sent för att fika, men det passade herr Glad och fröken Citron. Det passade dem väldigt bra, till och med.

Klockan 8 på kvällen var också den tid då Den lilla farbrorn började bli orolig och sakna Råttan (”måndag kväll och klockan närmar sig åtta, men ingenstans syns minsta spår av någon Råtta”).

• När går du och lägger dig, och vad gör du inför att du går och lägger dig?

• Går du och lägger dig samma tid alla dagar eller är gör du något annorlunda på helgen?

ÅRSTIDERNA

Solen går faktiskt och lägger sig olika tid varje dag. På vintern går den och lägger sig jättetidigt och på sommaren nästan inte alls. Men så kan inte vi människor göra, för det skulle vi inte må bra av. Och egentligen är det ju inte solen som ”går och lägger sig” utan jorden som vänder sig bort från solen, som jordgloben och lampan.

Att dagarna blir olika långa beror på att jorden inte bara roterar runt sin egen axel, utan också i en jättestor oval bana runt solen. Det tar ett helt år (lite mer än 365 dagar) för lilla jorden att åka ett varv runt solen. Vi märker inte av allt det här snurrandet, inte på andra sätt än genom just natt och dag och årstidsskiftningarna som blir väldigt tydliga uppe hos oss (för att jorden, som man ser på jordgloben, lutar lite).

Det är verkligen snurrigt, för allt – precis allt! – är i rörelse i rymden!

• Gör ett enkelt solur genom att slå ner en rak stav lodrätt i marken en solig dag. Rita en cirkel runt staven. Lägg en sten på cirkeln vid stavens skuggspets varje hel timme. Upprepa försöket under flera dagar. Hur många dagar hamnar skuggan på samma plats vid ett visst klockslag?

När Den lilla farbrorn saknar Råttan säger han ”Mattan utanför täcks av grus och damm, i vinande vind dansar löven fram”. Vi ser att träden har tappat sina löv och farbrorn måste hålla i sin hatt.

• Vilken årstid tappar träden sina löv? Varför?

• Dela upp årets månader efter årstid!

• Måla årstidsbilder och tänk på vilka färger som ni tycker passar och varför!

SPRÅK OCH ORDLEKAR

Fladdermusen sover när de andra är vakna och är vaken när de andra sover. Fladdermusen, är uppochner, dygnsrytmen är bakochfram och en råtta som plötsligt står på mattan utanför kommer in och möblerar om. I berättelserna händer saker som är precis som vanligt – och alldeles tvärtom.

• Kan ni komma på fler saker än en fladdermus som kan vara uppochner? Kan barnen vara uppochner?

• Kan barnen göra saker bakochfram? Hur skulle en bakochfram dag på förskolan/skolan se ut?

• Vad är motsatsen till upp? Till in? Till fram?

• Vad är motsatsen till att öppna dörren? Till att komma? Till att vakna?

• Prova att göra tvärtom! När pedagogen säger ”sitt” ska barnen stå och när pedagogen säger ”gå” ska barnen stå stilla. När pedagogen säger ”hoppa” ska barnen sitta på rumpan. När pedagogen säger ”höger” ska barnen gå åt vänster. Går det att lyssna noga och samtidigt göra precis tvärtom?

Herr Glad är glad nästan hela tiden. Fröken Citron är sur. Men känslor syns inte alltid utanpå och ibland kan den som är glad bli ledsen och den som är sur faktiskt bli glad. Känslor kan ändras många gånger under en dag.

• Kan man vara både glad och ledsen på samma gång?

• Hur kan man göra någon annan glad?

• Vad kan göra någon arg eller ledsen?

• Prova att visa olika känslor med ansiktet och kroppen. Turas om att gestalta och gissa. Hur syns det att någon är överraskad, rädd, trött, arg eller stolt?

• Rita känslokort med olika ansikten. Lägg korten i ordning från den allra gladaste känslan till den allra argaste – eller hitta en annan ordning tillsammans!

I början är Fladdermusen ensam på natten. Den lilla farbrorn tror att han vill vara ensam men upptäcker att huset känns för tomt och för ordningsamt. Och herr Glad vill vara glad tillsammans med någon.

När Råttan är hos Den lilla farbrorn tröttnar han på oordningen. Inget är som det ska vara. Men när Råttan är borta och allt är orört, så känns det plötsligt som att något är ”förstört”.

Samma känsla kan vara motstridig, eller både bra och dålig.

Att vara ensam kan vara skönt om man har valt det själv. Men ledsamt om man inte har valt det utan vill vara med andra.

• När vill du vara ensam?

• När vill du inte vara ensam?

• Vad kan man göra om man ser att någon är ensam och inte vet om personen vill vara det?

I filmerna och i verkligheten finns ord som kan betyda flera saker, beroende på sammanhang. En citron är sur att bita i. Den är inte arg och vresig.

Men en person som är sur är just arg och vresig, den har inte en sur smak om man biter i den.

• Hur är en bakelse som är söt? Hur är en person som är söt?

• I en damm kan det bo fiskar. Men på mattan utanför dörren låg det damm. Hur såg det ut?

• Herr Glad bor på plan 13. Men vad är hans plan för att bli vän med fröken Citron?

• Man kan använda en fil för att forma en träbit. Eller köra bil i en fil på vägen. Vad finns det mer för slags fil?

• En våg kan rulla på havet. Vad kan en våg mer göra?

I *Vi passar ihop* finns många som passar ihop, på olika sätt! Sammansatta ord blir något nytt när de sätts tillsammans. Till exempel: fladdermus, bondgård, stjärnhimmel, dörrmatta, badvatten, snöflinga, skoskåp…

• Sätt ihop två ord och rita det nya ordet! Det kan vara ett riktigt ord, som solros, eller ett påhittat ord, som stjärnhund.

En av filmerna är berättad på rim. Då hör orden ihop för att de låter lika varandra.

”På mattan utanför min dörr, står Råttan med sitt blonda burr. / Jag bjuder henne ej att stiga på, men in kommer hon ändå. / Knappt har jag tagit av mig skorna, innan hon drar mina tofflor över klorna ….”

• Hur många ord kan ni komma på som rimmar på t ex fladdermus, bad, hatt och sur..?

• Testa att göra en egen rimsaga! Antingen säger barnen en mening och pedagogen följer upp med en rimmande fortsättning, eller så går ni runt i ring. Det gör inget om det blir tokiga ord ibland.

Produktionsuppgifter

NATTKOMPIS av Elena Walf

PÅ MATTAN UTANFÖR MIN DÖRR av Antje Heyn (rimsaga baserad på boken av Nadia Budde)

DEN FÖRTRÄFFLIGE HERR GLAD av Kaisa Penttilä (baserad på boken av Malin Kivelä och Linda Bondestam)

Speltid: 30 min Tal: Svenska Text: Svenska
Åldergräns: barntillåten Format: VOD, DCP

Bokning

Skolbio & institutionella visningar:
log@smorgasbordpicturehouse.se

Mer information, trailer och översikt:
www.smorgasbordpicturehouse.se/film-i-skolan